

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI, ÇANAKKALE MUHAREBELERİNİN AVUSTRALYA'DA DOĞURDUĞU SONUÇLAR

THE FIRST WORLD WAR, AS A CONSEQUENCE OF THE BATTLE OF ÇANAKKALE IN AUSTRALIA

*N. Fahri TAŞ**

ÖZET: Tarihi olayların aktörleri, bu olaylara damgasını vurmuş kahramanlardır. Her olayın kahramanları vardır. Tarihi olaylar kahramanları, kahramanlar da tarihi olayları hatırlatır. Malazgirt Savaşı'nın Alparslan'ı, İstanbul'un fethinin Fatih Sultan Mehmet'i, Plevne'nin Gazi Osman Paşa'yı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Mustafa Kemal Paşa'yı hatırlatması gibi.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşunda çok önemli bir yere sahip olan Çanakkale Cephesi, diğer ülkeler için de ayrı bir yere sahiptir. Bu cephenin sonucu, henüz millet olma şuurunu kazanmamış veya herhangi bir devletin sömürgesi olan ülkelerin benliklerini elde etmelerine sebep olmuştur. Bu ülkelerden biri de Avustralya'dır.

Çanakkale Cephesi'nde yaşanan sıradan bir olay ve Çanakkale Savaşı sebebiyle Avustralya'da meydana gelen küçük bir vak'a Avustralya'ya kimlik kazandırmıştır.

Anahtar sözcükler: Çanakkale, Avustralya, Simpson, Birinci Dünya Savaşı

ABSTRACT: Actors of historical events, these events are marked heroes. Each event has a hero. Historical events, heroes, heroes or historical events are remembered. Alparslan Malazgirt War, the conquest of Istanbul by Fatih Sultan Mehmet, Pleven's Gazi Osman Paşa, the Republic of Turkey, Mustafa Kemal Pasha as a reminder.

The establishment of the Republic of Turkey, which has a very important place in the Çanakkale Front, for other countries also have a separate place. The result of this front, has yet to gain consciousness of being a nation, or any of the countries of the colonial state was responsible for obtaining self. This is one of the countries Australia.

Gallipoli frontier and the Çanakkale battles that take place in an ordinary event occurred in Australia due to Australian identity has earned a little time.

Keywords: Gallipoli, Australia, Simpson, First World War

1. GİRİŞ

Bilhassa sanayileşen ve bu alanda gelişme gösteren ülkeler, XX. yüzyılın başında geniş hammadde kaynaklarına sahip olmak için menfaatlerinin bulunduğu ülkeler ile birleşip iki kutuplu bir dünyanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. "İtilâf" ve "İttifâk" adı verilen bu iki blokta yer alan sanayileşmiş ülkelerin bir kısmı, yerkürenin hammadde kaynaklarının parsellenmesi ve bu parselden en büyüğünü almaktır. Diğer ülkeler ise en azından mevcut konumunu muhafaza etmek istemişlerdir..

Devletlerarası ilişkilerde nüfuz sahibi olan Asya, Avrupa, Afrika ve Avustralya kıt'alarında bulunan bir çok ülke bu savaşta yer almıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin 1917 yılında itilâf devletleri safında savaşa katılmasıyla, Amerika Kıt'ası da bu sıcak ortama çekilmiştir. Beş kıt'ayı içine alan cihân harbi, birbirinden çok uzak ve geniş bir coğrafyaya yayılmış cephelerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu cephelerin büyük bir kısmında sıcak

* Prof. Dr., Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi. nfatas@gmail.com

savaş sürerken, fiilen savaşta yer almayan devletler, muhârip devletler ile olan münâsebetleri sebebiyle bu savaşın rüzgârına kapılmaktan kendilerini kurtaramamışlardır.

Savaşa dâhil olmuş veya savaşta yer almamış olan devletlerin, her devirde birbirleriyle temas hâlinde olduklarının kaçınılmaz bir vak'a olduğu bilinmektedir. Devletlerarası bu ilişki; ticarî, dinî, etnik, kültür ve siyâsî alanda kendini göstermektedir. Asya ülkelerinin bir bölümü ile Avustralya ve Afrika toplumlarının Birinci Dünya Savaşı'nda yer alması, bu ülkelerin henüz devlet olgusuna sâhip olmamaları, buna bağlı olarak küçük ve zayıf olmaları, etnik yapısının heterojen olmasından kaynaklanmaktadır. Teknolojiye sâhip güçlerin karşısında zayıf olan ve tek güç olmayı zorlaştıran bu dağınık yapı, bir çok coğrafya üzerinde emperyalist emellere sâhip olan ülkelerin siyâsî baskı kurmalarını kolaylaştırmıştır. Hint, Anzak ve Afrikalı insanların Çanakkale'de savaşa sokulması, tamâmen sömürgecilik hegemonyasının bir ürünüdür. Ayrıca, toplumların siyâsî yapısı ve inançları da emperyalist ülkelerin emellerine âlet edilmiştir. Bu anlamda Birinci Dünya Savaşı, yerkürenin her tarafını sarmıştır.

1- Çanakkale Cephesi'nin Avustralya Kit'ası'ndaki Siyâsî Yansıması

Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşı'na; ikisi kendi toprakları dışında, beşi kendi sınır boylarında olmak üzere yedi cephede katılmıştır. Savaş sırasında her cephenin kendisine özel sebep ve sonuçları olmuştur. Bu cephelerden biri olan Çanakkale Cephesi, gerek Türk Tarihi ve gerekse diğer ülkelerin mevcut konumunu etkilemesi ve ortaya çıkan sonuçlar itibariyle ayrı bir yere sâhiptir. Osmanlı Devleti; Bulgaristan, Avusturya-Macaristan ve Almanya'nın yer aldığı İttifâk {Merkezî Devletler} devletlerinin toprakları, Hint Okyanusu'ndan Atlas Okyanusu'na kadar bir iç hat oluşturmakta, bu hat, itilâf devletleri safında bulunan Rusya'nın müttefikleriyle kurulması gereken irtibatını ortadan kaldırmaktadır. İtilâf devletlerinin savaş plânı ise Rusya ile bağlantı kurma üzerine yapılmıştır. Rusya ile yapılması düşünülen bağlantı ancak Karadeniz ve İstanbul, Çanakkale boğazları üzerinden yapılabilirdi. İtilâf devletlerinin savaş plânının ağırlık merkezinin Çanakkale üzerinde yoğunlaşmasının sebebi bu kaçınılmaz zarurettir doğmuştur. İtilâf devletlerinin savaş döneminde, Rusya'nın buğday ve yağına ihtiyacı olduğu gibi Rusya'nın da onlardan silah alması gerekiyordu¹. Rusya ile kurulacak bu temasta, her iki taraf da savaş ikmâlî eksikliğini giderecekti. İttifâk devletlerinin kuzey-batı cephelerinde Rusya; güney-batı cephelerinde ve denizlerde diğer müttefikler cephe açarak dört bir yandan kısıp alınacaktı. İtilâf devletlerinin bu savaş stratejisi gerçekleştiğinde, savaş iki yılda bitecekti.

Osmanlı Devleti, savaş öncesinde Trablusgarb ve Balkan Savaşlarında büyük hezîmete uğramış, Avrupa ve Afrika kıt'asındaki bir çok toprağını elinden çıkarmanın yanında, büyük prestij kaybına da uğramıştır. Osmanlı Devleti'nin bu güçsüz tablosu, itilâf devletlerinin boğazlar üzerinde hâkimiyet kurma düşüncesinin kolay olacağı kanaatini doğurmuştu. İtilâf devletleri Çanakkale Boğazı'nı geçmeğe çalıştıklarında, beklemedikleri bir direniş ile karşılaşmış ve önce deniz daha sonra kara çarpışmalarında mağlup olmuştur. Beklenmeyen bu gelişme, muhârip itilâf ülkelerin plânlarını ters-yüz etmiştir. İtilâf devletlerinin bu ilk plânları başarısız olunca, yeni bir plân yapılmış bu plânın hayata geçirilmesi de iki yılda bitmesi gereken savaşın dört yıla çıkmasına sebep olmuştur. Savaş uzayınca birçok ülkede siyasî, sosyal ve kültürel milâdın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Çanakkale'de; yenilmez olarak düşünülen güçlü ülkelerin yenildiği, esâret altındaki ülkelerin bağımsızlığını kazanma ümidinin doğduğu, yedi asırdan beri Türk Milleti'nin yok edilmesi için yapılan plân ve projeler sonuçsuz kalmıştır.

Çanakkale'de mağlup olan itilâf devletleri, bir yandan savaşın uzamasından dolayı hesapta olmayan savaşın mâliyet faturalarını ödemenin düşüncesine dalarken, diğer taraftan zoraki

¹ The Story of ANZAC from the outbreak of war to the end of the first phase of the Gallipoli Campaign May 4, 1915 (11th edition, 1941), Chapter IX, p. 176

Birinci Dünya Savaşı, Çanakkale Muharebelerinin Avustralya'da Doğurduğu Sonuçlar

savaşa sokulan müstemleke ülkelerde istenmeyen millî uyanışları ber-taraf etmenin gayretine düşmüşlerdir.

Geniş sömürgeleri olan İngiltere başta olmak üzere, itilâf devletleri bütün güçleriyle savaşa girmişlerdir. İngiltere, Yeni Zelanda ve Avustralya'dan getirdiği güçleri de kendi askerî birliklerine katarak Çanakkale'yi geçmeğe çalışmışlardır. Ancak bunu başaramamışlardır.

İngiltere 30 Temmuz 1914 günü Avustralya'ya gizli bir ta'limat gönderip savaşın yakın olduğunu bildirdi². Bu haber İngiltere'nin diğer 111 kolonisine de duyuruldu³. İngiltere 5 Kasım 1914'de Osmanlı Devleti'ne savaş î'lân etti. Kolonilerin nüfus durumuna göre, savaşa kaç asker ile katılacakları tespit edildi. Buna göre; Avustralya'nın 12.000 ve Yeni Zelanda'nın 6.000, askerle savaşa iştirâk etmesi kararlaştırıldı⁴.

İngiltere, Anzak askerlerini önce savaşa hazırlamak için Mısır'a getirip buradan, 25 Nisan 1915 tarihinde Çanakkale Cephesi'ne sevk etti.

Avusturalya Kıt'ası keşfedilince, bu ıssız adalar kıt'ası açık cezâevi olarak düşünülmüş bir çok ülkeden esîr, mahkûm gibi muhtelif sebeplerden hükümlü olan insanlar bu yeni topraklara gönderilip kendi kaderlerine terk edilmiştir. İkinci olarak, servet edinmek maksadıyla bu boş topraklara dünyanın her tarafından insanlar gelmiştir. Bu insanların büyük bir kısmı buradan geri dönmeyip kalmıştır. Kıt'ada bir de Misyonerlerin verdiği isim olan; yerli, köklü halk anlamına gelen "Aborjinler" mevcuttur. Aborjinler, medeniyet tarihinin avcılık dönemini yaşayan ilkel topluluktur. Yazı ve alfabeleri yoktur. Nesiller arası söylenip gelen şarkı türünde bilgilere sâhiptir. Güney-batı Aysa kökenli oldukları düşünülmektedir. Avustralya Kıt'asındaki bu nüfus yapısı, oldukça birbirinden uzak, tesâdüflerin ortaya çıkardığı bir yapıdır. Bu topraklarda yaşayan insanların tarihten gelen ortak yönleri olmadığı için belli ilkeler etrafında birleşip bir güç oluşturmaları mümkün olamamıştır. Zâten, Avustralya sâkinleri için millet erkini kazanmaya sebep olacak hiç bir olay da bu güne kadar vuku' bulmamıştır. Gerek Çanakkale Cephesi'nde ve gerekse Avustralya'da yaşanan hâdiseler, millet şuuruna sâhip olmayan Avustralya'da, millî uyanışın ortaya çıkmasını körüklemiştir.

1-1- John Simpson Kirkpatrick Hâdisesi

İtilâf devletleri için Çanakkale, bir mağlubiyettir. Ancak itilâf güçleri safında yer alan ANZAK {Australia and New Zealand Army Corps} için bu mağlubiyet bir dirilişin ve uyanışın başlangıcıdır.

Çanakkale Cephesi'nden dolayı, Avustralya'nın millî kimlik kazanmasına mesnet teşkil eden iki olay ortaya çıkmıştır. Bu iki olaydan biri, ANZAK birliklerinde sıhhiye görevi yapan er John Simpson Kirkpatrick'in Çanakkale'deki hizmetlerinden dolayı O'nun Avustralya'da kahraman î'lân edilmesidir. İkincisi ise iki Hintli Müslüman'ın Türkler adına Avustralya'ya savaş açmalarıdır.

John Simpson Kirkpatrick, 6 Temmuz 1892 tarihinde Tyne Dock/ South Shields/ Durham/ İngiltere'de doğdu⁵. Babası deniz tüccarlığı yapan Robert Kirkpatrick ve annesi Sarah Simpson'dır. İlk ve ortaöğrenim yıllarının yaz tatillerini, İskoçya'da Murphy Fuarı'nda çalışarak geçirmekteydi. Simpson bu fuardaki işi, küçük çocukları eşeklere bindirip gezdirmekte. Arkadaşları ona kısaca Jack diyordu. Jack'ın babası 1904 yılında bir kaza geçirip 1909 yılında

2 The Story of ANZAC from the outbreak of war to the end of the first phase of the Gallipoli Campaign Volume I –, May 4, 1915 (11th edition, 1941), p. 4.

3 a.g.e, s. 5.

4 The Story of ANZAC Chapter II, P. 28.

5 Avustralya Silahlı Kuvvetleri Avustralya Kraliyet Gücü Yurt Dışı Görevlendirme Belgesi, 02. 09. 1914, No, 202. Australia Off History Story of Anzak, Vol. I, AWM, dosya No: 4 th February 1947. P. 553.

öldü. Babası öldüğünde Jack 17 yaşındaydı. 12 Şubat 1910'da Newcastle gemisinde ateşçi {Scottie veya Murphy} olarak Yedda mürettebatına katıldı. İngiltere-Avustralya arasında yük taşıyan bu gemi, aynı yıl Avustralya'ya gittiğinde, Avustralya'da birçok mürettebat gemiden kaçtı. Simpson da bunlar arasında bulunmaktaydı. Böylece Avustralya'da kalan Jack, temizlik işleri, tarla işçiliği, çobanlık yapıp, madenlerde çalıştı.

Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine, İngiltere diğer kolonilerinde olduğu gibi Avustralya'da da gönüllü asker i'lanları verdi. Bu i'lan üzerine John Simpson Kirkpatrick, 4. Durham Seferberlik Bölgesi'ndeki güçlere 25 Ağustos 1914 tarihinde katıldı⁶. Jack firarı olduğu için orduya kabul edilmez düşüncesiyle, soy ismi olan Kirkpatrick'i değiştirip annesinin soyadı olan Simpson'ı alarak John Simpson ismiyle gönüllü olarak orduya yazıldı.

Simpson, 3. Saha Sıhhiye C Bölümü 1. Avustralya Tümeni, Avustralya İmparatorluk Kuvvetleri'nde (No: 202) görev yapmaya başladı⁷. Simpson'ın orduya yazılmasının gerçek maksadı savaşmak değil, savaş sırasında bir İngiliz gemisine binip İngiltere'ye geri dönmektir⁸. Mısır'daki hazırlık eğitiminden sonra 1. Avustralya Tümeni 3. Alan Sıhhiye C Birliği'yle birlikte 25 Nisan 1915 günü Çanakkale'ye gelen Simpson⁹, birliğini burada kaybedip kendi başına yaralıları kurtarmaya başladı¹⁰.

Gelibolu'da başıboş gezen "Murphy", "Abdul", "Duffy", "Queen Elizabeth" ismini verdiği eşekler ile yaralıları taşımaya başlayan Simpson, en çok sevdiği Duffy eşeği ile yine mevzilerden yaralı taşırken 19 Mayıs 1915 günü Türk mevzilerinden açılan makineli tüfek ateşi sırasında vurularak öldü¹¹.

Simpson'ın cephedeki başarılarını takdir eden 4. Piyade Tugay Komutanı Albay John Monash { daha sonra general }, 20 Mayıs 1915 tarihinde Simpson'ın onurlandırılmasını talebinde bulundu¹². Bu teklif üzerine İngiltere'de en yüksek ödül olan Victoria Cross nişanı verildi¹³. 14 Şubat 1975 tarihinde 5 yiğitlik madalyası. 1965 yılında Simpson ve eşeğini resmeden heykeli yapıldı. 1995'de 5 Avustralya Doları'na Simpson ve eşeğinin resmi kondu. Aynı resim;1967'de madalyon yapıldı. 1965' de adına pul çıkarıldı. Böylece "Simpson ve Eşeği" Avustralya'da kahraman i'lan edildi. Avustralya'da yaşayanların bu kahramanlık etrafında kenetlenmesi istenerek Avustralyalı kimliği kazandırılmaya çalışıldı.

6 Australia Off History Story of Anzak, Vol. I, AWM, dosya No: 4 th February 1947. P. 553.

7 Offiser in Charge, Base Records. Australia Off History Story of Anzak, Vol. I, AWM, dosya No: 4 th February 1947. P. 553.

8 Alexandra Mc Kinnon, "The Man with the Donkey" National History Challenge John Simpson Kirkpatrick, Gallipoli, and the development of the Anzac legend, Narrabundah College word count: 2499 words

9 Alexandra Mc Kinnon, a.g.e, Dip not 18.

10 John Monash (Col), C.O. 4. Th A.I. Brigade. General Monas, 20 May, 1915, Australia Off History Story of Anzak, Vol. I, AWM, dosya No: 4 th February 1947. P. 553.

11 Charles, Bean, The Anzac, 3rd ed. Sydney, New South Wales, 1916, p. 554.

12 Australia off History Story of Anzak, Vol. I. P. 553.

13 Alexandra Mc Kinnon, "The Man with the Donkey" National History Challenge John Simpson Kirkpatrick, Dip Not. 18.

1-2- Broken Hill Savaşı

Avustralya, İngiliz Deniz Subayı James Cook tarafından 1770 yılında keşfedilince, bu Kıt'a İngiltere'ye bağlandı. Sanayi devriminden sonra, hammadde arayışı bu kıt'ada da yoğunlaştırıldı. Motor gücü elde edilmiş ancak bu tarihlerde henüz geniş alanlarda kullanılmamaktaydı. Taşımacılık, ulaşım genelde hayvan ve insan gücüyle yapılmaktaydı. Kıt'a bâkir olduğu için kıyılarından iç bölgelere ulaşmak zordu. Bu ulaşım develer ile yapılmaya çalışıldı. Asya ve Afrika ülkelerinden şirketler mahâretiyle birlerce deve Avustralya'ya götürüldü. Ancak develeri yürütmek ve üzerine binmek, yük taşımak ayrı bir iş olduğu anlaşıldı. Bu ihtiyaç sebebiyle, deve yetiştiriciliği ve sürücülüğünden anlayan insanlar bu topraklara götürüldü. Bu deve sürücülerinin kahir ekseriyeti Müslümandı.

Çanakkale Savaşı ile ilgili Avustralya'da meydana gelen ikinci olay ise kuzey-batı Hindistan'dan {şimdiki Pakistan} deve sürücüsü { Fr: Chamelier. İng: Camel Driver} olarak Avustralya'ya gelen Molla Abdullah ve Kul Badsha Muhammed adındaki iki Müslüman'ın Avustralya'ya savaş açıp "Broken Hill Savaşı" nı başlatmalarındır.

Molla Abdullah (1855-1915), Pakistan'ın İndia köyünde doğdu¹⁴. Kul Badsha Muhammed (1875-1915), Hindistan'ın kuzey-batı sınırı yakınında bulunan dağlık Tirah'da doğmuştur¹⁵.

Molla Abdullah, 1879 yılında Hindistan'dan {Şimdiki Afganistan} Avustralya'ya gelen Abdul Wade'nin organize ettiği deve taşımacılığı işinde çalışmak üzere 1890 yılında Avustralya'ya gelmiş, 1910 yılına kadar deve taşımacılığı yapmıştır. Molla Abdullah Hindistan'da medrese eğitimi görmüş ve Avustralya'ya gelen Müslümanların dinî liderliğini¹⁶ ve İslâm esaslarına uygun hayvan kesimi işini yapmaya başlamıştır¹⁷. Bu hayvan kesimi işi izinsiz yapıldığından, birkaç defa cezalandırılmış hatta mahkûm olmuştur¹⁸. Avustralya'da ilk mescit, bu iki Müslüman tarafından yapılmış Molla Abdullah bu mescidin faaliyetlerini yürütmüştür. Bu mescit, az sayıdaki Müslümanın kendi inançlarına göre yaşama ve beslenme merkezi olduğu sanılmaktadır.

Kul Muhammed ise okur-yazar olmayıp bir müddet deve sürücülüğü {Cameleers} yaptıktan sonra, Avustralya'da yollar yapılıp ulaşımın motorlu vasıtalar ile yapılmaya başlaması ve buna paralel olarak deve taşımacılığının ikinci plânda kalması üzerine, seyyar dondurmacılık yapmıştır. Kul Muhammed'in muhtemelen Hilâl-i Ahmer Cemiyeti veya Osmanlı Devleti ile Hindistan arasındaki ticarî ilişkiler münasebetiyle 1900 yılında İstanbul'a gelip¹⁹ Osmanlı Ordusu'nda Balkan Savaşlarına gönüllü olarak katıldığı, bu sebep ile dört defa İstanbul'a gelip devencilik yaptığı ve 1912 yılında Pakistan'a döndüğü bilgisi mevcuttur²⁰. Bu bilgiye göre Osmanlı Devleti'ni tanıyan biridir.

Padişah V. Mehmet Reşat, özellikle itilâf devletlerinin sömürgesi olan Müslüman ülkelerin ittifâk devletleri safında yer almaları için Almanya'nın baskısıyla 22 Zilhicce 1332-29 Teşrin-i evvel 1330 {11 Kasım 1914} günü Cihâd-ı Ekber i'lân etti. Kul Muhammed ve Molla

14 Philip Jones and Anna Kenny, Avustralia's Muslim Cameleers Pioneers Inland 1860-1930, Wakefield Press 2007, p. 187

15 This article was published in Australian Dictionary of Biography, Supplementary Volume, (MUP), 2005

16 Without permission, As he was not amember of the butchers Union, C. Stevins 1989, p. 162

17 Frank Cayley, Flag of stars, Rigby, 1966, p. 124

18 Christine Stevens, Tin Mosques and Ghantowns A History of Afghan Cameldrivers in Australia, Paul Fitzsimons, 2002, p.162

19 Christine Stevens, Abdullah, Mullah (1855–1915), Australian Dictionary of Biography, Supplementary Volume, (MUP), 2005

20 a.g.y

Abdullah'ın bu cihad îlânından nasıl haberdar oldukları bilgisine ulaşılammış ancak kendilerine bu emrin verildiğini geride bıraktıkları notta belirtmişlerdir²¹ (Ek 1). Bu iki Müslüman, cihâd emrine uyararak Avustralya'ya savaş açtıklarını bir dilekçe ile yetkililere bildirdiler. Ancak bu dilekçe ciddiye alınmamıştır. Savaş plânı yapan bu iki Müslüman, 1 Ocak 1915 günü yılbaşı gezisi için Silverton'a giden, üzeri açık 40 vagonlu ve 1200 kişinin bulunduğu trene Broken Hill'e 3 km uzaklıktaki, bugün Türk Kayalığı ismi verilen yerde ateş açarak savaşı başlattılar. Bu ateş sonucunda 3 kişi ölüp yedi kişi yaralandı. Olay üzerine Broken Hill Polisleri vak'a yerine gelince, yakındaki beyaz kayalıklara {Bu günkü ismi Türk Kalesi "Turks' stronghold"} kaçarken bir oduncuyu da öldürüp kayalıklara siperlendiler. Üzerlerine gelen polis güçleriyle 90 dakika çatışmışlardır. Molla Abdullah bu çatışmada ölmüş, Kul Muhammed ağır yaralanmıştır. Kul Muhammed Broken Hill Hastahânesi'ne kaldırılırken yolda ölmüştür²².

Bu çatışmada o günkü Osmanlı Devleti'nin kullandığı el yapımı Ay Yıldızlı bayrak iki Afganlı tarafından olay yerine asılmıştır²³. Bayrak Türk bayrağı olduğu için 2 Ocak 1915 tarihli gazeteler "Broken Hill Savaşı"nın Türkler tarafından yapıldığını yazmışlardır. Olay sonrası yapılan incelemede olayın Türkler tarafından değil, iki Hintli {Pakistan} Müslüman tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır.

Avustralyalılar, Broken Hill Savaşı ile tarihlerinde ilk defa kendi topraklarında bir savaşa şahit olmuşlar ve resmî tarihlerine bunu böyle kaydetmişlerdir.

Olayda ölen Kul Muhammed ve Molla Abdullah'a, olayı nefretle karşıladıkları veya korktukları için Broken Hill Müslümanları sâhip çıkmamıştır. Avustralyalılar da Afganlıları gömmeyi reddetmişlerdir. Bunun üzerine Polis, mezar kazmak için bir Aborijin işçi tutarak cesetleri gizlice ve aceleyle mayın patlayıcı saklamak için kullanılan bir kamu binasının {Bugünkü Broken Hill Oteli} zemin katına defnetmişlerdir²⁴.

Broken Hill olayından üç gün sonra, olay mahallinde inceleme yapılmış bir taşın altında Molla Abdullah'ın bozuk Darî ve Urduca diliyle yazdığı bir not ve Kul Muhammed için yine Molla Abdullah tarafından yazıldığı belirtilen ikinci bir not bulunmuştur²⁵. Bu notlar, 12 Ocak 1915 gününe kadar çoğaltılıp halka dağıtılmıştır²⁶. Kul Muhammed'in kemerinde Padişah'ın mührünü taşıyan bir mektup ele geçirilmiştir²⁷. Kaynaklarda mektup olarak geçen belgenin, büyük bir ihtimal ile Enver Paşa tarafından her tarafa gönderilen Padişah'ın Cihâd-ı Ekber îlânının bir sûretidir. Padişah'ın daha önce Osmanlı ordusunda görev yapmış bir kişinin şahsına mektup yazıp orduya katılmasını istemesi söz konusu değildir.

Molla Abdullah ve Kul Muhammed'in geride bıraktığı notlarda; özetle, "hayvan kesimi için kendisini rahatsız eden Hıfs-ı Sihha Müdürü'nü Molla Abdullah'ın öldürmek istediğini, bunun dışında kimseye kin ve düşmanlıklarının olmadığını, herhangi bir örgüte

21 Philip G. Jones , Anna Kenny, Australia's Muslim Cameleers: Pioneers of the Inland, 1860s–1930s, Wakefield Press , 2007, p. 164-165

22 Frank Cayley, Flag of stars, Rigby, 1966, p. 125

23 Rajkowski, P. In the Tracks of the Camelman: Outback Australia's most exotic pioneers. North Ryde, NSW: Angus & Robertson. 1987, P. 126

24 This article was published in Australian Dictionary of Biography, Supplementary Volume, (MUP), 2005

25 Philip G. Jones , Anna Kenny, Australia's Muslim Cameleers: Pioneers of the Inland, 1860s – 1930s , Wakefield Press , 2007, p. 144, 145.

26 Philip Jones and Anna Kenny, Avustralia's Muslim Cameleers Pioneers Inland 1860s-1930s, Wakefield Press 2007, p. 182

27 Christine Stevens, Abdullah, Mullah (1855–1915), Australian Dictionary of Biography, Supplementary Volume, (MUP), 2005. Ancak bu mektubun aslı tarafımızca elde edilememiştir.

Birinci Dünya Savaşı, Çanakkale Muharebelerinin Avustralya'da Doğurduğu Sonuçlar

mensubiyetlerinin bulunmadığını” belirtmişlerdir. Bu olayı cihâd çağrısına uyarak gerçekleştirdiklerini yazmışlardır²⁸.

Broken Hill Savaşı üzerine, İngiltere ile savaş hâlinde olan Almanlar başta olmak üzere, yabancılara karşı düşmanlık başlamıştır. Olayın ikinci günü, Avustralya-Alman Dostluk Cemiyeti'nin önde gelen altı üyesi, dört Alman ve bir Türk sınır dışı edilmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı günden beri terk edilmiş olan Alman kulübü yakılmıştır. Diğer yabancılar ise kamplarda gözetim altına alınmıştır²⁹.

Avustralya'nın Çanakkale Savaşı için yazdığı 12 ciltlik kitaptaki bilgilere ve bazı kaynaklarda Broken Hill Savaşı'nın gönüllü Avustralya gençlerinin savaşa yazılmalarını sağlamak için yapıldığını belirtmektedirler³⁰. Bu konuda bir belge temin edilememiştir. Ancak iki Afganlı Müslüman'ın dinî duyguları sebebiyle, kendilerini sorumlu hissedip bu olayı gerçekleştirdikleri, üzerlerinden çıkan notlardan anlaşılmaktadır. Bu hâdise, İngiltere'nin gönüllü gençleri savaşa sokmak için yapılmış ise iki Müslüman maktulün üzerinden çıkan notların yazılması ve Türk bayrağının çatışma noktasına dikilmesi de bu plânın bir parçası olabilir.

2. SONUÇ

Çanakkale'de 24 gün yaralı taşımının ötesinde olağanüstü bir iş yapmayan, aslen İngiliz olup Avustralya'nın yerlisi dahi olmayan John Simpson Kirkpatrick'in Avustralya'da kahraman i'ân edilmesi, bunun da üzerinde “sembol kişi” konumuna getirilmesi düşündürücüdür. Tarihi, kültürü, dini, dili ve kökeni ayrı olan, aralarında insan olmanın dışında ortak bir kimliğe sâhip olmayan kişilerin, Türk Milleti için sıradan bir olay etrafında kenetlenmeğe çalışması ayrıca mânidârdır. Şu veya bu sebeple; bir araya gelmeyi, kenetlenip güç olmayı düşünmek bir tarafa, küçük nüanslar dışında aynı değerleri paylaşan insanlar arasında ayrılık emelleri içinde olan fikirlerin kabul görmesi de yine başka ilginç bir durumdur.

Türk Tarihindeki milyonlarca kahramanın bu konuyla kıyaslanması bile yanlıştır. Ancak Avustralya'nın sıradan bir iş yapan kişiyi kahraman i'ân ettiği ve ona sunduğu pâyeye ile kelimenin gerçek anlamını taşıyan Türk kahramanlarına verilen değer niçin aynı değildir? Kelimeler bu soruyu cevaplamada kifâyetsiz kalmaktadır. Bu duyarsızlığı, yalnızca Avustralya'nın kahraman kıtlığı yaşamasına bağlamak doğru değildir. Ülkeyi dimdik ayakta tutan payandaların kıymet ve rolünün bilinmemesinden kaynaklanan vefâsızlığın sonucu olarak değerlendirilmek daha doğrudur.

Türkler ile ilgisi olmayan iki Müslüman Afganlının kendi ülkelerinin veya bir başka ülke yerine Türk bayrağını kullanmaları da anlamlıdır. Bunun iki sebebi olabilir.

Yerküre üzerindeki bir noktanın Türkiye'ye uzak veya yakın olması önemli olmayıp her yerde, tarihten gelen husûmetin tezâhürü olarak Türk Milleti hedef gösterilmeye çalışılmıştır. İslâm inancının cihâd telakkisi çerçevesinde yaygınlaştırılması Türkler eliyle gerçekleştiğinden, Müslüman-Hıristiyan mücâdelesinde Türklük kavramı, İslâm kavramına eş değer görülmüştür. Bu gün, İslâmî seçen insanlara “Türkleşti” ifâdesinin kullanılması da bu sebeptendir.

28 Philip G. Jones , Anna Kenny, Australia's Muslim Cameleers: Pioneers of the Inland, 1860s – 1930s , Wakefield Press , 2007, p. 144, 145.

29 1915 Broken Hill Ottoman Flag, Justice & Police Museum,

<http://www.migrationheritage.nsw.gov.au/exhibition/objectsthroughtime/broken-hill-ottoman-flag/> (8.8.2014)

30Stevens, Christine. Tin Mosques and Ghantowns; A History of Afghan Cameldrivers in Australia. Oxford University Press. Melbourne 1989, p. 163

İngiltere, asker toplamada gönüllü bulamadığı için, dinî duyguları istismâr edip Hıristiyan-Müslüman çatışmasında herkesin görev alması gerektiği propagandasıyla ordu kurmasına yol açacak olan Broken Hill olayını tezgahlaması da kuvvetle muhtemel gözükmektedir

Millî kişilik ve kimlik sahibi olmayan toplumların millet olması imkânsızdır. Millet olma erkini kazanamamış toplumların da devlet kurmaları mümkün değildir. Devlet kuracak yapıya sâhip olamayan toplumların da bağımsız ve hür yaşamaları söz konusu değildir. Türk Milleti'nin makûs talihini değiştiren Çanakkale Zaferi ile ilişkilendirilen iki küçük olay, Avustralya'ya aidiyet duygusu kazandırmıştır.

KAYNAKÇA

- Australia Off History Story of Anzak, Vol. I, AWM, dosya No: 4 th February 1947.*
- Australia's most exotic pioneers. North Ryde, NSW: Angus & Robertson. 1987.*
- Offiser in Charge, Base Records. Australia Off History Story of Anzak, Vol. I, AWM, dosya No: 4 th February 1947.*
- Bean, Charles, The Anzac, 3rd ed. Sydney, New South Wales, 1916.*
- CAYLEY, Frank, Flag of stars, Rigby, 1966.*
- Jones, Philip G. and Anna Kenny, Avustralya's Muslim Cameleers Pioneers Inland 1860s-1930s, Wakefield Press 2007.*
- Justice & Police Museum, 1915 Broken Hill Ottoman Flag,*
<http://www.migrationheritage.nsw.gov.au/exhibition/objectsthroughtime/broken-hill-ottoman-flag/>
 {8.8.2014}
- Kinnon, Alexandra Mc, "The Man with the Donkey" National History Challenge John Simpson Kirkpatrick, Gallipoli, and the development of the Anzac legend, Narrabundah College word count: 2499 words.*
- Monash, John (Col), C.O. 4. Th A.I. Brigade. General Monas, 20 May, 1915, Australia Off History Story of Anzak, Vol. I, AWM, dosya No: 4 th February 1947.*
- STEVENS, Christine, Tin Mosques and Ghantowns A History of Afghan Cameldrivers in Australia, Paul Fitzsimons, 2002.*
- , *Abdullah, Mullah (1855–1915), Australian Dictionary of Biography, Supplementary Volume, (MUP), 2005.*
- , *Tin Mosques and Ghantowns; A History of Afghan Cameldrivers in Australia. Oxford University Press. Melbourne 1989. Rajkowski, P. In the Tracks of the*
Camelmen: Outback.
- , *Without permission, as he was not amember of the butchers Union, 1989.*
- The Story of ANZAC from the outbreak of war to the end of the first phase of the Gallipoli Campaign May 4, 1915 (11th edition, 1941), Chapter IX.*
- This article was published in Australian Dictionary of Biography, Supplementary Volume, (MUP), 2005.*